

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 3 lipca 2012 roku

ZSM/500/6/2012/AJ

Pan
Jacek Cichocki
Minister Spraw Wewnętrznych

Szanowny Panie Ministrze,

Pragnę ponownie zwrócić uwagę Pana Ministra na sytuację małoletnich dzieci, wykorzystywanych przez rodziców bądź opiekunów do żebrania.

Okres letni to czas, w którym szczególnie nasila się to zjawisko. Na ulicy prawie każdego większego miasta, zwłaszcza w miejscach szczególnie ruchliwych np. na skrzyżowaniach, w okolicach centrów handlowych, kościołów czy środkach komunikacji miejskiej, można spotkać żebrzące osoby włączające w ten proceder dzieci. Niekiedy rodzice, aby wzbudzić w przechodniach litość, wykorzystują niepełnosprawność dziecka narażając go na niedogodności związane z kilkugodzinnym pobytem w nasłonecznionych, hałaśliwych miejscach publicznych. Starsze dzieci pozostawione bez opieki rodziców żebrzą samodzielnie domagając się od przechodniów przede wszystkim pieniędzy. Jestem tą sytuacją bardzo zaniepokojony.

Z posiadanych przeze mnie informacji wynika, że kilka lat temu Komenda Główna Policji opracowała „Procedury postępowania Policji wobec osób bezdomnych i żebrzących”, które przekazano do wszystkich komend wojewódzkich. W myśl przedmiotowych wytycznych na funkcjonariuszy Policji został nałożony obowiązek bezwzględnego reagowania w przypadku żebrania małoletnich. Pomimo, że takie procedury zostały wypracowane, nie wpłynęło to na zmniejszenie przypadków przymuszania dzieci do żebrania.

W celu ograniczenia żebractwa z wykorzystaniem dzieci konieczne jest podjęcie zdecydowanych działań interwencyjnych w każdym przypadku zagrożenia lub stwierdzenia wykroczenia, określonego w art. 104 kodeksu wykroczeń.

Konwencja o Prawach Dziecka z 20 listopada 1989 r. w art. 32 stanowi, że Państwa – Strony będą podejmowały kroki ustawodawcze, administracyjne, socjalne dla zapewnienia realizacji prawa dziecka do ochrony przed wyzyskiem ekonomicznym, przed wykonywaniem pracy, która może być niebezpieczna lub też kolidować z kształceniem dziecka bądź może być szkodliwa dla jego zdrowia lub rozwoju fizycznego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 10 a ustawy z 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o podjęcie działań zmierzających do zapewnienia małoletnim dzieciom niezbędnej ochrony przed wykorzystywaniem ich przez dorosłych do żebrania.

Z wyrazami szacunku
Michał Szwed

**MINISTER
SPRAW WEWNĘTRZNYCH**

Warszawa, dnia ...25...07...2012 r.

BMP-0791-3-1/2012/MKa

**Pan Marek Michalak
Rzecznik Praw Dziecka**

Michał Panu Rzeczniku

W nawiązaniu do wystąpienia Pana Rzecznika z dnia 3 lipca 2012 roku (sygn. ZSM/500/6/2012/AJ), dotyczącego *sytuacji małoletnich dzieci, wykorzystywanych przez rodziców bądź opiekunów do żebrania*, uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Przede wszystkim należy zdecydowanie podkreślić, że proceder wykorzystywania dzieci do żebractwa stanowi bardzo niepokojące zjawisko, które nierzadko powiązane jest ze zorganizowaną przestępczością w zakresie handlu ludźmi. Zgodnie z definicją handlu ludźmi, uregulowaną w art. 115 § 22 *Kodeksu karnego*, żebractwo jest jedną z form wykorzystywania osób, które zgodnie z art. 189a *K.k* jest przestępstwem zagrożonym karą pozbawienia wolności od lat 3.

Mając powyższe na uwadze, inicjowane i podejmowane są liczne działania zmierzające do zapobiegania temu zjawisku poprzez m.in. prowadzenie rzetelnego rozpoznania w zakresie ujawniania osób samotnych i niezaradnych życiowo, nasilone kontrole miejsc przebywania i gromadzenia się osób bezdomnych oraz uprawiających żebractwo, jak również wykrywanie przestępstw i wykroczeń z tym związanych.

Pierwsze ofiary zmuszania do żebractwa zidentyfikowane i objęte zostały *Programem wsparcia i ochrony ofiary/świadka handlu ludźmi* już w 2007 roku, od tego czasu rokrocznie identyfikowane są ofiary tej formy handlu ludźmi. Pomoc dla małoletnich świadczona może być zarówno w ramach Programu, jak też zadania zleconego przez Ministra Spraw Wewnętrznych organizacji pozarządowej, *Krajowego Centrum Interwencyjno-Konsultacyjnego dla ofiar handlu ludźmi*.

W 2011 roku opracowana została analiza poświęcona sytuacji prawno – rodzinnej małoletnich cudzoziemców, ofiar handlu ludźmi. Kontynuowane są działania mające na celu stworzenie sieci bezpiecznych placówek dla małoletnich ofiar handlu ludźmi (obecnie w ramach pilotażu przygotowane zostały wybrane placówki w woj. mazowieckim, małopolskim, łódzkim, zachodniopomorskim), prowadzone są m.in. szkolenia dla funkcjonariuszy Policji i Straży Granicznej, pracowników placówek opiekuńczo – wychowawczych i pracowników pomocy społecznej, mające na celu m.in. wdrożenie podstawowego modelu postępowania z potencjalną małoletnią ofiarą handlu ludźmi.

Problem wykorzystania małoletnich jest także elementem innych szkoleń, w tym zorganizowanego w 2011 roku szkolenia dla sędziów wydziałów rodzinnych i do spraw nieletnich w Warszawie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

W ramach realizacji *Krajowego Planu Działań przeciwko Handlowi Ludźmi na lata 2011-2012*, który jest kontynuacją projektów zapoczątkowanych już w 2003 roku, została wydana broszura zatytułowana *Problem handlu dziećmi w Polsce i na świecie*, opracowana przez Fundację Dzieci Niczyje we współpracy z Zespołem ds. Handlu Ludźmi funkcjonującym w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Autorzy dokumentu zwrócili w niej uwagę m.in. na problem żebractwa wśród dzieci zmuszanych do tego procederu przez dorosłych.

Jednocześnie pragnę zapewnić, że ograniczanie zjawiska żebractwa jest jednym z istotnych zadań realizowanych również przez funkcjonariuszy Policji w trakcie codziennej służby. Przedsięwzięcia podejmowane w obszarze przeciwdziałania żebractwu mają charakter stały i opierają się na ścisłej współpracy z instytucjami administracji państwowej, samorządowej oraz organizacjami społecznymi.

Dążąc do zwalczania oraz zapobiegania zjawiskom mogącym mieć związek z poruszaną problematyką, funkcjonariusze Policji, realizując ustawowe zadania podejmują przedsięwzięcia prewencyjne, polegające w szczególności na analizie problemu żebractwa oraz na rozpoznaniu tegoż procederu, ze szczególnym uwzględnieniem problemu wykorzystywania do żebractwa osób małoletnich, niepełnosprawnych i bezradnych.

Zadania Policji w przedmiotowym zakresie polegają również na przekazywaniu do sądów właściwych do spraw rodzinnych, wniosków o wszczęcie postępowania opiekuńczego w przypadku ujawnienia przedstawiciela ustawowego lub osoby trzeciej, skłaniającego do zebrania osobę małoletnią, niepełnosprawną, bezradną, oddaną pod opiekę albo pozostającą w stosunku zależności.

W kontekście zwalczania zjawiska żebractwa, dodatkowo wskazać należy na realizację czynności służbowych w oparciu o przepisy *Zarządzenia Nr 1619 Komendanta Głównego Policji z dnia 3 listopada 2010 roku w sprawie metod i form wykonywania zadań przez policjantów w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich oraz działań podejmowanych na rzecz małoletnich* (Dz. Urz. KGP z 2010 roku Nr 11, poz. 64). Zgodnie z § 8 zarządzenia wykrywanie popełnionych przez nieletnich czynów karalnych i ujawnianie ich sprawców oraz ujawnianie nieletnich zagrożonych demoralizacją realizowane jest przez prowadzenie rozpoznania środowisk nieletnich i rodzin dysfunkcyjnych, co do których istnieje podejrzenie występowania m.in. zjawiska żebractwa.

Ponadto, funkcjonariusze Policji, którzy wykonują zadania o charakterze patrolowo – interwencyjnym, policjanci ruchu drogowego oraz dzielnicowi ujawniają nieletnich sprawców czynów karalnych oraz wykazujących przejawy demoralizacji w szczególności w przypadkach podejmowanych interwencji dotyczących zebrania.

Funkcjonariusze służby kryminalnej w zakresie przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich rozpoznają natomiast środowiska pełnoletnich dokonujących czynów zabronionych przy współudziale z nieletnimi.

Szczególną uwagę funkcjonariusze Policji zwracają także na problem dzieci myjących szyby na stacjach benzynowych, czy skrzyżowaniach ulic, oferujących pilnowanie samochodów, a także współuczestniczących z osobami dorosłymi w zebraniu lub wykorzystywane w tym celu przez takie

osoby, w tym także w okolicach dworców PKS i PKP, ciągów handlowo-usługowych, komunikacyjnych, przystanków komunikacji miejskiej czy też obiektów sakralnych.

Odnosząc się natomiast do wspomnianych w wystąpieniu *Procedur postępowania Policji wobec osób bezdomnych i żebrzących*, pragnę poinformować, że zawierały one propozycje konkretnych przedsięwzięć organizacyjnych i profilaktycznych do stosowania w obszarze zarówno bezdomności jak i żebractwa. Podkreślono w nich konieczność interwencji wobec wszystkich osób, których zachowania wykazują znamiona żebractwa. Szczególnie zalecono bezwzględne reagowanie w przypadkach zebrania przez osoby małoletnie oraz w sytuacjach wykorzystywania do tego procederu dzieci. Wskazano na potrzebę angażowania do działań prewencyjnych w tym zakresie przedstawicieli innych służb i instytucji zajmujących się pomocą i opieką socjalną. W oparciu o przekazane *Procedury*, wybrane jednostki organizacyjne Policji wdrożyły własne programy prewencyjne ukierunkowane na zjawisko żebractwa.

Ponadto, w celu poprawy rozpoznania skali zjawiska żebractwa i bezdomności, a zwłaszcza celem podejmowania bardziej skutecznych działań prewencyjnych na szczeblu Komend Wojewódzkich Policji/Komendy Stołecznej Policji oraz Komend Miejskich Policji/Komend Powiatowych Policji wyznaczono koordynatorów odpowiedzialnych za realizację zadań w przedmiotowym zakresie. Wytypowani funkcjonariusze Policji, pełniący taką funkcję, zobowiązani są m.in. do:

- precyzyjnego rozpoznania procederu żebractwa oraz inicjowania i koordynowania działań ograniczających to zjawisko;
- opracowania banku danych o instytucjach pomocowych, rządowych oraz społecznych i podejmowania z nimi współpracy;
- prowadzenia współpracy z dyżurnymi jednostek celem aktualizacji informacji o zdarzeniach związanych z tym zjawiskiem.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że w dniu 16 lipca 2012 roku do Komendantów Wojewódzkich/Stołecznego Policji zostało skierowane pismo, w którym zwrócono uwagę m.in. na wymóg stałego monitorowania oraz właściwego instruowania podległych policjantów, w tym bezwzględnego reagowania na przypadki zebrania małoletnich oraz wykorzystywania ich do tego procederu. Ponadto, w odniesieniu do problemu przymuszania małoletnich do żebractwa i mogącego mu towarzyszyć przestępczego procederu, związanego z handlem ludźmi, przypomniano o konieczności kontynuowania przez funkcjonariuszy Policji współpracy z Wojewódzkimi Zespołami do walki z Handlem Ludźmi, prowadzącej do skutecznej realizacji działań z zakresu prewencji kryminalnej, jak i właściwego instruowania podległych służb prewencji.

MINISTER
SPRAW WĘWNIĘTRZNYCH
z up. Piotr STACHNIAČZYK
Sekretarz Stanu